

KÖNYVEKRŐL

REGÉNYESSÉG ÉS TUDOMÁNY

A Móra Ferenc Könyvkiadó az Ifjúsági Könyvtár kötetel között S. Zala Zsuzsa fordításában megjelentette Rudolf Daumann „Kiwi-Kiwi” című regényét. A hátsó borítólapon felírta szerint a művet tíz éven felülnek szánták.

A demokratikus Németországban két évvel ezelőtt napvilágot látott írás érdekesítő, kalandos formában, gyermekésszel is jól felfogható módon szól a gyarmatosítás embertelenségéről, a trösztök vad kegyetlenségéből, a profitéhségről, tehát politikai, nevelési szempontból hasznos. Ez az erőnye azonban — nézetünk szerint — nem mentheti azokat a tudományos tévedéseket, melyek igen nagy számban találhatók a Kongó területén játszódó regényben. Így például a 82. oldalán a krokodilusok rendjébe tartozó *ka j m á n t* említ — Krokóban — holott ez az állat a valóságban csak Közép- és Dél-Amerikában él.

A regényben dr. Massigny orvost bilharziózisban ártó rémületbe, holott ilyen élőlény — nincs. Létezik ellenben bilharziasis nevű betegség, melyet — mint Bilharz felfedezte — a Schistosomum haematobium vagy a — régebbi elnevezéssel — Distomum haematobium nevű, a trematodák csoportjába tartozó féreg idéz elő. A féreg egy vízieszuga faj (Plenorbis) testében megfertőződött szakasz után kerül az emberbe; a bőrön át bejutva főleg a végbél és a hólyag gyűjtőterébe.

A természettudományos tévedések sorából az ásványtan nem maradt ki. A 104. oldalán gyémántre szerepel; jóllehet az ére köztudomásúlag fémtartalmú kőzet, — míg a gyémánt vegytiszta, kristályos szén. Amint szénére nincs, úgy nem létezhet gyémántre sem.

Ismert igazság, hogy a Nap évi látszólagos pályája során bejárja az Állatöv tizenkét jegyét; elidőzik a Bak-ban is. A Kiwi-Kiwi mocsarából megfigyelt (?) Nap állítólag a Baktérítő jegyében állott (63. oldal). A Baktérítő földrajzi fogalom: az egyenlítővel párhuzamos, tőle délre kerekén 23 és fél fokra húzódó kör. Az egyenlítőnél mért szögtávolsága tehát annyi, amekkora az ekliptika ferdesége.

„Elnyúlt kör” a 110., „tojásdad kör” a 111. oldalon fordul elő; az utóbbinak éppenséggel átlói is vannak. Valószínű, hogy mindkét esetben ellipszissről lehet szó; ez a síklídim azonban kis és nagy tengellyel, nem pedig átlókkal bír.

Tény, hogy egy ifjúsági regény nem tankönyv mégsem szabad megelégednünk arról, hogy a regényolvasás is eszköze az ismeretszerzésnek. Ezért az illyesfajta műveket nyomdába adás előtt feltétlenül gondos szakmai lektorálás alá kell bocsátani, hogy az író vagy a fordító hibájából beleszúzott hibákat (hiszen az ő fejük sem káptalan!) idejében kigyomolják. Semmi szükség arra, hogy a fogékony fejekbe óvatlanul természettudományos abszurdumok szentekedjenek. Nem kívánatos, hogy a tévedéseket felfedező fiataloknak a nyomtatott betű igazába vetett hitte megfogjon.

Reméljük, a Móra Ferenc Könyvkiadó számára elegendő tanulságot szolgál a „Kiwi-Kiwi” esete. Bízunk abban, hogy a jövőben inkább néhány hetes késszel, de megfelelő szakellenőrzés után jelenteti meg távolról — tehát számunkra jobban ismeretlen — világban játszódó regényeit.

Borváros Zoltán

NORBERT CASTERET:
HARMINC ÉV A FÖLD ALATT
(Gondolat 1962. 146 old. Ára: 19,— Ft)

A neves francia szerző három évtizedes barlangkutató munkájának legérdekesebb, legizgalmasabb és legeredményesebb részleteit, tapasztalatait mutatja be. Barlangkutató pályafutásának egy-egy állomásán keresztül megismerteti az olvasót a barlangok varázsával, a kutatói munka nehézségével, viszontagságaival és örömeivel. Leírja az ősember sziklába vésett világábrái rajzainak és szobrainak sokszor izgalmaival teli, sokszor véletlen felfedezését. Szinte beleéljük magunkat a világ akkor legmélyebb barlangjában, a 728 m mély Pierre Saint Martin-zsombolyban a feltárásiért folyó, 3 éven át tartó drámai küzdelembe.

Külön fejezetet szentel a barlangokban képződő fantasztikus formagazdagságú kristályoknak és egyéb képződményeknek, melyekből élete folyamán egyedülálló gyűjteményt létesített otthonában. Ő vezette be a denevérek gyűjtését és kitaró munkával igen értékes megfigyeléseket tett a denevérek életmódjával kapcsolatban.

Casteret érdeme, hogy az izgalmas, kalandos leírásokon túlmenően igyekszik a barlangkutató, a barlangokkal kapcsolatos jelenségeket tudományos oldalról is megvilágítani.

A könyvet számos érdekes és szép fényképfelvétel teszi változatosá. Az egyébként jó fordítást nem ártott volna szakemberrel is átnevezni, így elkerülhető lett volna néhány bántó, helytelen szóhasználat. Pl. a „mészaköhegyek” vagy „mészakösziklák” helyett sok helyen „meszes hegyek” és „meszes sziklák” szerepelnek. Ugyanezak több helyen a „zsomboly” vagy „aknabarlang” helyett „szakadék” áll, ami nem fedti azt a fogalmat, amit mi az előbbi két — a magyar köz- és szaknyelvben meghonosodott — elnevezéssel értünk.

Hazslinszky Tamás

SIKER KÖNYVEK

Ez év őszén — Siker Könyvek címmel — új sorozatot indít a Gondolat Könyvkiadó. A sorozat tetszetős formában és olcsó áron a hazai és külföldi ismeretterjesztő irodalom javából válogat, olyasfajta igényt igyekszik kielégíteni, mint a szépirodalom kedvelőinek körében az Olcsó Könyvtár.

Tájékoztatóként közöljük az első kötetek címét:

1962-ben:

Klaniczay—Szauder—Szabolcsi :
Kis magyar irodalomtörténet
Eve Curie: Madame Curie

1963-ban:

Tarle: Napóleon
Ráth-Végh István: Az emberi butaság története
Cousteau-Dumas: A csend világa
Román József: Eposzok könyve
Alain Bombard: Önkéntes hajótörött
I. P. Magidovics: A nagy felfedezések